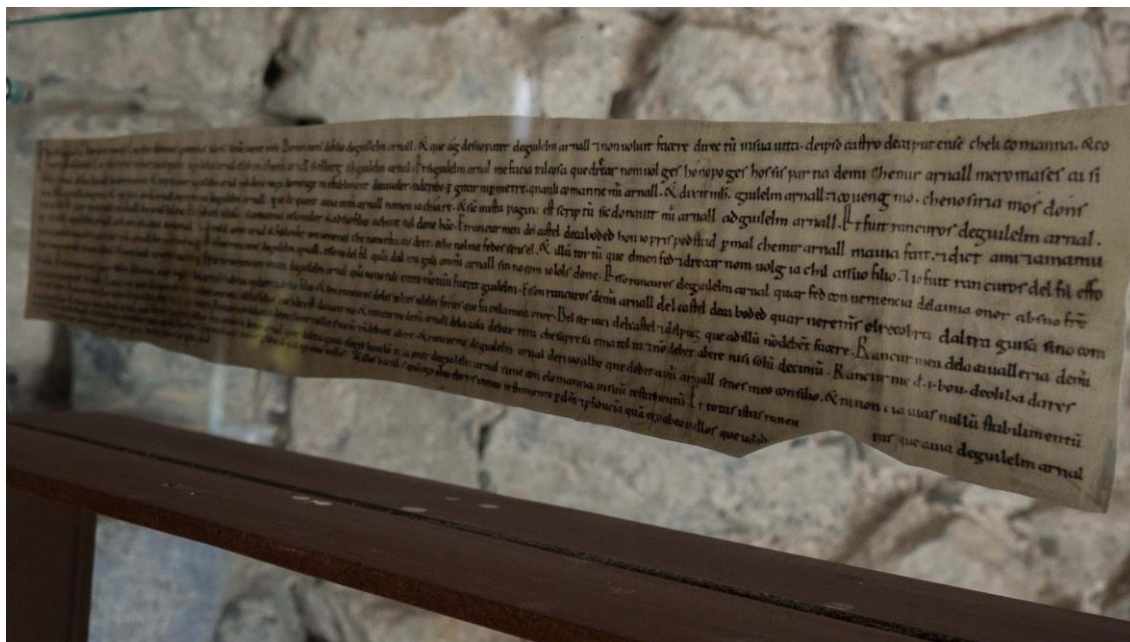

La importància històrica i lingüística dels Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet

Imatge. Facsímil Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet. Autoria. Víctor Merencio

Textos:

Els Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet dins la història del feudalisme a Catalunya. Josep Maria Salrach Marès

Els Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet dins la història de la llengua catalana. Joan Anton Rabella Ribas

<https://www.amicsvalldecaboet.com/>

Els *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet* dins la història del feudalisme a Catalunya

*Josep Maria Salrach Marès

Els *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet*, són un inventari de queixes (*rancuras*) dictat per aquest senyor cap al novembre de 1105 després d'haver fet testament. L'objectiu de Guitard és, d'una banda, denunciar les usurpacions, robatoris i incompliment de deures feudals, i altres danys (*malefactas*), que li han causat uns vassalls, els germans Guillem Arnau i Mir Arnau, i el fill del primer, i, de l'altra, encarregar als seus homes i als batlles designats en el testament la missió d'ajudar la seva dona i l'hereu per via de justícia o per les armes a recuperar el seu dret i refer-se dels torts.

Els inventaris com aquest, també dits *querimoniae*, molts escrits en català, típics del feudalisme català, no són documents oficials validats per cap autoritat, no porten signatura d'autor, testimonis i escrivans, i no proven les *malefactas* que denuncien, però servien com a punt de partida en els complexos processos de resolució de conflictes.

Els Caboet eren un dels llinatges més poderosos dels Pirineus: tenien castells i dominis a les portes d'Andorra, a la vall de Sant Joan, i a la vall de Cabó, entre el Pallars Jussà, la Noguera i l'Alt Urgell. Van estar vinculats als comtes i als bisbes d'Urgell, senyors de les valls d'Andorra, de qui vers 1050 Isarn Ramon de Caboet va rebre en feu les parròquies de Canillo i Ordino. Llavors Isarn va incorporar al seu servei a Ramon, pare d'Arnau Ramon, i després, a finals del segle XI i principis del XII, Guitard Isarn de Caboet, el seu fill, incorporà al seu servei a Arnau Ramon i als seus fills Guillem Arnau i Mir Arnau, als quals va invertir amb béns i drets de les valls de Cabó, Sant Joan i Andorra, que Guillem i Mir van posseir i administrar amb l'ajut de tercers.

Es va crear així una estructura de poder típica del sistema feudal amb senyors, comdors, feudataris, castlans o vasvassors i cavallers.

La força de magnats com els Caboet era molt gran, però depenia de la fidelitat dels seus homes que sovint, portats per l'ambició, s'extralimitaven usurpant drets i funcions pròpies del poder senyorial. Els *Greuges* ho mostren: el poderós senyor de Caboet no pot posar en cintura els seus feudataris, els fills i el net d'Arnau Ramon, i es resigna a deixar l'inventari de *rancuras* a la dona i als fills perquè ho facin ells, si poden, amb l'ajut dels seus homes més fidels.

La més greu de totes les *malefactas* contingudes en els *Greuges* és el control del castell de Caboet, que se li escapa perquè Guillem, que n'era el feudatari, mai li va fer el reconeixement de dret i no li va donar potestat. No menys greu és que Mir, que n'era el castlà posat per Guitard, va fer una convenença amb Guillem menyspreant els drets del seu senyor.

Sòlidament establerts sobre les possessions i els homes de la honor de Caboet, Guillem i Arnau en disposaven al seu arbitri: Mir pren més del que li correspon, com per exemple Rialb, que Guillem li dona sense el permís de Guitard, i rapinya i imposa càrregues arbitràries (*toltes* i *forces*) i serveis indeguts, i no s'està de robar. Tan segur està de la seva força que no fa cas dels requeriments judicials, i falta al respecte degut a la dona del senyor.

*Doctor en història medieval per la Universitat de Barcelona. Especialista en història de la Catalunya carolíngia i comtal. Catedràtic jubilat de la Universitat Pompeu Fabra i membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Enllaç autor a Viquipèdia:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Josep_Maria_Salrach_i_Mar%C3%A8s

Enllaç estudi *Greuges*:

<https://raco.cat/index.php/ButlletiSCEH/article/view/380255/473504>

Els *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet* dins la història de la llengua catalana

*Joan Anton Rabella Ribas

Els *Greuges de Guitard Isarn, senyor de Caboet* són un text fonamental per a la història de la llengua catalana, per la seva antiguitat –com s’ha assenyalat repetidament des de la seva descoberta–, però també per les seves característiques particulars, ja que són alhora una mostra esplèndida del català més antic que ens ha arribat i un magnífic exemple de la documentació i d’alguns dels trets més significatius de la societat feudal.

Així mateix, és un document estretament relacionat amb el territori on se situen les persones que hi participen i els fets que s’hi narren, la vall de Cabó, com ho reflecteix la toponímia que hi apareix i que avui encara permet de resseguir alguns dels llocs que s’hi esmenten, gairebé tots de l’antiga vall de Caboet (*Ares, Boixedera, Caboet i el Pui*), llevat d’un (*Rialb*), que correspon a la vall de Rialb, al límit amb la serra de Boumort. Precisament, els noms propis de lloc són els mots que primer trobem en català –perquè són els elements menys inserits en l’estructura gramatical i perquè serien els més difícils de reconèixer per la gent amb la seva format llinitzada– i tenen un valor lingüístic i patrimonial excepcional.

I de la mateixa manera que succeeix amb la toponímia, els *Greuges* també són un bon exemple de l’antroponímia –els noms propis de persona– d’aquell període, perquè gairebé tots els noms que hi consten són d’origen germànic: *Guitard, Isarn, Mir, Arnau, Guillem, Baró i Guilbert*. Malgrat que la població d’origen germànic era molt reduïda, la majoria de noms de persona documentats a la Catalunya Vella al voltant de l’any 1000 provenen de noms visigots i, sobretot, francs, introduïts entre els segles VIII i IX, uns noms que es van estendre pel prestigi de la noblesa que els portava.

Els *Greuges* són un testimoni documental primordial perquè el català ja hi apareix de manera tan àmplia que ens en dona una informació realment valuosa des del punt de vista lingüístic, de manera que permet fer-ne

un estudi detallat i no solament una anàlisi d’uns pocs aspectes aïllats com en alguns textos anteriors, en què la part en català és més breu.

Des del punt de vista gràfic, l’escriptura presenta força vacil·lacions, que denoten les dificultats lògiques de la llengua romànica per adaptar-se al codi escrit, que fins aquell moment era exclusiu del llatí. Mentre que des del punt de vista estrictament lingüístic, és un text molt interessant perquè reflecteix les principals característiques del català escrit dels inicis, una llengua que presenta una expressió propera a l’oralitat, amb nombroses repeticions i amb una sintaxi molt poc desenvolupada, el que s’ha denominat *sintaxi paratàctica*, és a dir, la construcció d’un discurs pràcticament sense conjuncions que connectin les diferents frases i amb la repetició d’alguns elements bàsics, com la conjunció *i*.

D’aquesta manera, la llengua hi presenta una expressió que pot semblar força aspra, amb un discurs tallat, poc continuat, però que al mateix temps hi mostra una gran força, una llengua d’una vivesa i d’una intensitat expressiva extraordinària, en què recursos com l’entonació devien acabar de suplir la falta de connexió entre moltes de les frases.

Els *Greuges* són, en definitiva, un text d’una bellesa molt especial i d’un gran valor no solament per la seva antiguitat, sinó per tota la rica informació lingüística i històrica que contenen.

*Doctor en filologia catalana per la Universitat de Barcelona. Especialista en lingüística històrica i onomàstica. Cap de l’Oficina d’Onomàstica de l’Institut d’Estudis Catalans.

Enllaç autor a Viquipèdia:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Joan_Anton_Rabella_Ribas

Enllaç estudi *Greuges*:

https://www.amicsvalldecaboet.com/files/ugd/203a3d_626069673e41039e18e45714d73957.pdf